

Úvodná prednáška mjr. Mons. PhDr. Marcela Gábora počas otvorenia Synody Ordinariátu OS a OZ SR dňa 3. marca 2015

Láska medzi mužom a ženou je obrazom Božej lásky. Povolanie do rodiny je dané v ľudskej prirodzenosti a to sa prejavuje v záväznom, snaživom hoci niekedy aj konfliktnom napredovaní. Ťažko povedať koľko námah, úsilia prináša táto životná cesta, napr.: vzájomná pomoc, splodenie potomstva a jeho výchova, zdieľanie radostí, ale aj bolestí. Úlohou duchovných pastierov je predovšetkým vyhodnotenie toho, čo je skutočne potrebné pre rodinný život. Keď hovoríme o tejto skutočnosti, mnohokrát krehkej a komplikovanej, uvedomujeme si, že v hre nie sú predstavy, myšlienky, ale konkrétne osoby.

Táto životná hra, nikdy nebola tak komplikovaná ako dnes. Výklad pozícií muža a ženy v dnešnej dobe je iný ako v minulosti. Ako reagovať na tieto výzvy v evanjeliovom chápaní? Toto bolo motívom Svätého Otca Františka, aby sa otvoril „synodálny proces“, obsahujúci dve synody. Jednu mimoriadnu a druhú riadnu. Prvá sa začala v nedeľu 5. októbra 2014 v bazilike sv. Petra v Ríme a skončila sa 19. októbra 2014 slávnostnou sv. omšou, pri ktorej bol vyhlásený pápež Pavol VI. za blahoslaveného. Synoda bola venovaná pastorálnym problematikám rodiny v kontexte evanjelizácie.

V skutočnosti to bolo III. mimoriadne generálne zasadnutie Biskupskej synody. Bola to veľmi dôležitá etapa v širšom procese. Začala sa v novembri 2013, keď bol vydaný „prípravný dokument“, ktorý obsahoval aj dotazník pre veriacich a miestne cirkvi. Tento dokument nahradil Lineamenta a jeho cieľom bolo už od základu zapojiť Boží ľud do synodálneho procesu. Myslím, že hlavne kňazi si naňho veľmi dobre pamätajú.

Toto zapojenie prebiehalo postupne. Odpovede v dotazníku boli odovzdané do konca januára 2014 a následne vypracované pre redigovanie textu Instrumentum laboris, ktorý vytvoril rokovací poriadok III. mimoriadneho generálneho zasadnutia Biskupskej synody. Otázky a odpovede neurčovali s definitívnou platnosťou má vyzerat' ideálna rodina. Až synodálny proces mal otvoriť oči a srdce realite ľudskej dvojice a to aj v problémových aspektoch akými sú iregulárne manželské zväzky, polygamia, homosexuálne zväzky. Chcem pripomenúť, že tento rok bude riadne generálne zasadnutie Biskupskej synody od 4. do 25. októbra 2015. Téma bude povolanie a poslanie rodiny v Cirkvi a v dnešnom svete.

Podľa Sv. Otca Františka synodálny proces má stále viac a viac formovať život Cirkvi. Citujem: „Je potrebné kráčať spolu: ľud, biskupi a pápež. Synodalita sa žije na rôznych stupňoch. Možno je čas zmeniť metodológiu synody, pretože aktuálna sa mi zdá statická“. (Interview pápeža Františka pre časopis Civiltà Cattolica r. 2013, publikovaný 19.19.2013). Sv. Otec chcel dať synodalite dynamiku.

Prvou podmienkou pápeža Františka bolo, aby počas synodálneho procesu bola plná sloboda slova a prejavu každého účastníka synody. Vo svojom pozdrave biskupom počas prvej všeobecnej kongregácie synody, dôrazne povedal: „Hovoriť jasne. Nech nikto nepovie: „toto sa nemôže povedať; budú si myslieť o mne to alebo ono. Treba slobodne povedať všetko to čo sa cíti. Po poslednom konzistóriu (február 2014), v ktorom sa hovorilo o rodine, jeden kardinál mi napísal: „Škoda, že niektorí kardináli nemali odvahu povedať niektoré veci z úcty k pápežovi, myslia si, že Sv. Otec si to myslí inak.“ To nie je dobré, to nie je synodalita, pretože je potrebné povedať všetko, čo sa cíti v Pánovi byť nutne povedané: bez ľudských ohľadov, bez bojzlivosti. A zároveň je potrebné počúvať s pokorou a prijať s otvoreným

srdcom to, čo hovoria bratia. S týmito dvoma prístupmi sa prejavuje synodalita. Preto Vás žiadam o toto bratské správanie sa v Pánovi: hovoriť otvorene a počúvať s pokorou“.

Tieto slová Sv. Otca Františka určite platia aj pre našu Synodu OS a OZ SR. Pápež František dal vo svojom Petrovom úrade základ pre spokojnosť svedomia v hovorení o tom čo sa myslí. Citujem stále z pozdravu biskupom počas prvej všeobecnej kongregácie synody: „Synoda sa stále vyvíja cum Petro et sub Petro a prítomnosť pápeža je garanciou pre všetkých a ochranou viery“. Takýmto spôsobom sa nemôže chápať Peter ako nejaký „násyp“, ale ako pevná „skala“, ktorá umožňuje prejsť sa, lebo je to hlava Cirkvi, a nie niekto iný, kto je najväčším garantom a ochrancom viery. Synoda bola tiež miestom, kde pápež opätovne potvrdil zrozumiteľnosť úradu rímskeho pápeža. „Pravdaže táto moc: najvyššia, plná, bezprostredná a všeobecná“, vysvetlil Sv. Otec, „nesmie sa chápať ako moc nejakého „veľkého pána“, ale ako „garanta konformity Cirkvi s Božou vôľou, s evanjeliom Krista a tradície Cirkvi.“ V tomto prípade úloha garanta nebrzdí, ale naopak odblokuje a dáva zrelú slobodu slova a vyjadrenie vlastnej myšlienky.

Pápež František žiadal slobodu slova a pokoru v počúvaní, aby Cirkev mohla začať vážny proces v pastoračnom úsudku, ktorý má ako základ úprimnosť a ktorá sa nemusí báť rozdielnosti a konfliktov. Upozorňoval ešte na jednu dôležitú vec, že synoda nie je a nemá byť vzdelanými príhovormi. Povedal: „synodálne zhromaždenia neslúžia na diskutovanie pekných a originálnych nápadov, alebo sa ukázať kto je viac inteligentný... Slúži na kultivovanie a ochranu Pánovej vinice, na spoluprácu s jeho snom, jeho plánom lásky k svojmu ľudu“. Účelom synody nebolo len opakovať kresťanskú doktrínu, ale chcela vyjadriť pastorálne nadšenie k výzvam dnešnej doby. Pápež to vyjadril obrazom vinice vo svojej homílii počas sv. omši v príležitosti otvorenia synody. Ona je Božím ľuďom a je zverená vinohradníkom, nie aby sa jej zmocnili, ale aby v nej štedro pracovali so skutočnou slobodou a pokornou kreativitou.

Sv. Otec František počas modlitbovej vigílie organizovanej Konferenciou biskupov Talianska na Námestí sv. Petra v sobotu 4. októbra 2014, v predvečer otvorenia III. mimoriadneho generálneho zasadnutia Biskupskej synody venovaného problematike rodiny podčiarkoval najmä tieto tri dary, ktoré významne vplývajú na samotné dianie synody. Je to počúvanie, konfrontácia a pohľad. O prvom dare hovorí: „Od Ducha Svätého vyprosujeme pre synodálnych otcov predovšetkým dar počúvania: počúvanie Boha, až tak, že budú spolu s ním počuť výkriky ľudu; počúvanie ľudu, až tak, že sa nadýchnu tej vôle, ku ktorej nás Boh povoláva“.

Čo sa týka daru konfrontácie poukazuje na: „ochotu k úprimnej, otvorenej a bratskej konfrontácii, ktorá nás privedie k tomu, aby sme sa s pastoračnou zodpovednosťou postavili pred otázky, ktoré táto zmena čias so sebou nesie. Dovoľme, aby sa preliali do nášho srdca bez toho, aby sme niekedy strácali pokoj, ale s pokojnou dôverou, že Pán v pravom čase uvedie vec do jednoty. Nehovoria nám azda dejiny Cirkvi, ako dobre vieme, o toľkých podobných situáciách, ktoré naši predkovia dokázali prekonať s húževnatou trpezlivosťou a kreativitou?

Z toho všetkého vyplýva tretí dar a to je dar v jednom pohľade: „rozhodujúcou podmienkou je, aby bol náš zrak upretý na Ježiša Krista, aby sme zotrvali v kontemplácii a adorácii jeho tváre. Ak si osvojíme jeho spôsob myslenia, žitia i nadväzovania vzťahov, nepadne nám zaťažko pretaviť prácu synody do usmernení a návodov pre pastoraáciu jednotlivcov a rodín. Vskutku, zakaždým, keď sa vraciame k prameňu kresťanskej skúsenosti, otvárajú sa nové

cesty a netušené možnosti. Takto to možno vycítiť z evanjeliového usmernenia: «Urobte všetko, čo vám povie» (Jn 2,5). Tieto slová obsahujú duchovný testament Márie, «vždy pozornej priateľky, ktorá sa stará, aby v našom živote nechýbalo víno» (Evangelii gaudium, 286)“.

S týmto silným základom sa otvorili synodálne práce. Chcel by som ešte poukázať na niektoré fakty počas synody. Každý synodálny otec mal k dispozícii štyri minúty k všeobecnej debate. Na konci každého dňa, počas štyroch dní, bola určená jedná hodina pre voľné trojminútové príspevky. Celkovo ich bolo okolo 260.

Aby debata bola skutočne živá, Sv. Otec menoval k členom synody ľudí s opačným názorom k daným témam. Rôzne názory bolo vidieť najmä zo zhromaždenia viacerých národov a heterogénnosti ich pastierskych skúseností.

V synode sa ukázala Cirkev, ktorá vie skúmať a je katolícka. Na každú tému sa pýtala seba samej na svoje poslanie. Ukázali sa aj rôzne modely Cirkvi, ale aj rôzne kultúrne odlišnosti. V takomto chápaní môžeme potvrdiť, že v aule bola „koncilová“ atmosféra. Jasnosť a otvorenosť, nevytvorili diskusiu bez života, práve naopak, bola dynamická, slobodná, ale nie pomätená.

Synoda mala aj hlboký duchovný význam, kde sa prežívali momenty povzbudzujúce, ale aj zarmucujúce. Pápež František pri záverečnom príhovore po hlasovaní Relatio Synodi, odvolajúc sa na duchovné cvičenia jasne povedal: „Obával som sa a bol by som smutný, keby neboli tie pokušenia a živé diskusie, ten „pohyb duchov“ ako ich volal sv. Ignác, keby všetci súhlasili, alebo by boli ticho len pre falošný a navonok vyzerajúci pokoj“. Potom Sv. Otec dodal: „Videl som a počul som, s radosťou a s uznaním, diskusie a príspevky plné viery, pastorálneho a učiteľského zápalu, plné múdrosti, otvorenosti, odvahy a slobody.

Bol to sám Sv. otec František, ktorý potvrdil správnosť synodálneho priebehu. Počas synody boli momenty, keď sa až takpovediac bežalo s úmyslom vyhrať nad časom a dosiahnuť čo najskôr cieľ a niekedy zase naopak boli momenty únavy, dokonca, akoby všetci chceli povedať stačí.

V takomto chápaní je potrebné pripomenúť atmosféru tzv. „Jeruzalemského koncilu, kde sa v Skutkoch apoštolov spomína „veľká hádka“(Sk 15,7) medzi apoštolmi a staršími Cirkvi v Jeruzaleme, ktorá bola dôsledkom predošlej hádky týkajúcej sa obriezky pohanov pred prijatím krstu. Aj v Liste Galaťanom sa Pavol postavil zoči-voči Petrovi (Gal 2,11).

Toto konfrontovanie zoči-voči žiadal Sv. Otec František od synodálnych otcov. Je potrebné nebáť sa, lebo viesť diskusie všetkých je pre „dobro Cirkvi, rodín a suprema lex, salus animarum (Najvyšší zákon, spása duší, kan. 1752)“. No nikdy sa nesmie pochybovať o základných pravdách sviatosti manželstva: nerozlučiteľnosť, jednota, vernosť a prokreativita, teda otvorenosť k životu“. Zmysel je v jednote mimo konfliktov: „Nie je iná katolícka cesta pre zjednotenie sa, ako zjednotiť sa v rôznosti“. Toto je katolícky duch: zjednotiť sa v rôznosti. Toto je cesta Ježiša.“ Nesúhlas, nie je rozštiepenie sa, ale často cez štrbiny prechádza ľahšie milosť Božia.

Atmosféra v synodálnej aule bola otvorená a pokojná, sledovaná a pozorná. Sám pápež František bol vzorom v počúvaní. Stále bol prítomný na všeobecných zhromaždeniach (okrem stredy ráno, keď bol na audiencii), počúval všetky príspevky. Dokonca prišiel stále v

predstihu, aby sa mohol stretnúť so synodálnymi otcami a dať si s nimi cez prestávky aj kávu. Nikdy nebolo vidieť na ňom ustaranosť alebo úzkosť, aj keď nejaký novinár ho chcel takto vykresliť. Toto všetko vytváralo atmosféru bratstva.

Medzi zaujímavými bodmi o ktorých sa diskutovalo počas synody bolo hodnotenie dvojíc, ktoré žijú bez manželského zväzku, situácia rozvedených a znova zosobášených a ich prípadný prístup k sviatostiam zmierenia a Eucharistie, miešané manželstvá, prípady nulity, situácia homosexuálnych osôb, problém znižujúcej sa pôrodnosti a výchovy.

Vo všeobecnosti možno povedať, že Relatio dostalo uznanie od pozitívnych prvkov v nedokonalých formách rodiny v problémových situáciách. Hovorilo o dôležitosti ponúknutia evanjelia o rodine; ako aj spoznanie pozitívneho v nedokonalých situáciách. Napr.: mladí, ale aj starší, dnes žijú spolu bez manželstva, ale mohli by žiť v ňom, keby boli vedení postupne k odkrytiu krásy a zmyslu manželstva. Je to možné s pastoračnou súdnosťou, začínajúc od reálnej histórii a dobroty, ktoré sa v manželstve nachádza. Relatio ukázalo Cirkev, ktorá je schopná používať vlastné energie pre zasatie čo najviac zŕn, namiesto vytrhávania kúkol'a. Aj keď tento text bol provizórny, potrebný na prehĺbenie a opravu, vyvolal u mnohých nadšenie z jazyka viac „nového“ a prispôbeného dnešným časom. U iných zase vyvolal strach a úzkosť, že sa bude diskutovať o doktríne a nepoukáže sa vhodne na riziká a nebezpečenstvá. Bolo by zaujímavé čítať nedokončené dokumenty synody, ktoré sú plodom hlbokej diskusie, riadené túžbou pre dobro Cirkvi.

Na záver, toto „kráčanie spolu“ bude pokračovať aj tento rok s riadnym generálnym zasadnutím Biskupskej synody, ktorá bude dôležitou etapou v procese skúmania. Mohli by sme urobiť mnoho záverov, ale najdôležitejšie je to, že Cirkev, vo všetkých svojich úrovniach, sa pýtala nie iba na niektoré záležitosti, ale najmä na ekleziologický model, ktorý stváraňuje.

Tento model nám dáva pochopiť úlohu Cirkvi v dnešnom svete a jej vzťah s dejinami. Nech príklad Sv. Otca a synodálnych otcov III. mimoriadneho generálneho zasadnutia Biskupskej synody v Ríme povzbudí nás všetkých na ceste „kráčania spolu“ našou diecéznou synodou Ordinariátu OS a OZ SR.